

Dr. Öğr. Üyesi Ferhat USLU

**CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÛMET SİSTEMİ
YASAMA, YÜRÛTME VE YARGI**

Dr. Öğr. Üyesi Ferhat USLU

Nuh Naci Yazgan Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Anayasa Hukuku Anabilim Dalı

Öğretim Üyesi

**CUMHURBAŞKANLIĞI
HÜKÛMET SİSTEMİ
YASAMA, YÜRÛTME VE YARGI**

FİLİZ KİTABEVİ

İstanbul – 2024

Mayıs 2024
Dr. Öğr. Üyesi Ferhat USLU

**Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sistemi
Yasama, Yürütme ve Yargı**

ISBN: 978-975-368-981-6
Birinci Baskı: Mayıs, 2024

BASKI

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Matbaacı Sertifika Numarası: 48596

YAYINLAYAN

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Cemal Yener Tosyalı Cad. No: 57/A (113)

Vefa-Fatih/İSTANBUL

Tel: (212) 527 0 718

(850) 441 0 359

Faks: (212) 519 20 71

www.filizkitabevi.com

bilgi@filizkitabevi.com

Yayıncı Sertifika Numarası: 48596

Copyright© Bu kitabın Türkiye'deki yayın hakları Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz. Normal ve kanunî iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

Hukuk iyi ve adil olanın sanatıdır.

Ius est ars boni et aequi.

Hukukçularla başlayalım... Bunlar, Sisyphos* gibi, kan ter içinde dağın tepesine çıkardıkları kaya aşağı yuvarlandıkça, tekrar yukarı çıkarırlar... Binlerce kanunu yorumlarken, zannedersin ki bunların mesleği dünyanın en zor sanatı. Kendilerine hayranlıkları, hiçbir ölümlüde görülmez.

Desiderius Erasmus

* “Sisyphos (Yunanca Σίσυφος; İngilizce: Sisyphus), Yunan Mitolojisinde, Yeraltı Dünyasında sonsuza kadar büyük bir kayayı bir tepenin en yüksek noktasına dek yuvarlamaya mahkûm edilmiş bir kraldır. Sisyphos ismi geleneksel olarak sophos (bilge) sözcüğüyle ilişkilendirilir; fakat bu ilişkilendirme bazı etimolojik problemler içermektedir. Aiolos’un oğlu, Korint kralı Sisyphos tanrı-ırmak Asopos’a, kızı Aigina’nın Zeus tarafından kaçırılmış olduğunu söyleyerek Zeus’u ele vermesine karşılık kalesi içinde bir pınarın akıtılmasını sağlar.

Bu hainlik Zeus’un öfkesine neden olur. Zeus ona ölüm meleği Thanatos’u gönderir. Sisyphos, Thanatos’u zincire vurur; onu özgürlüğüne kavuşturmak için Zeus müdahale etmek zorunda kalır. Ölüler Ülkesine götürülen Sisyphos kaderine katlanmak istemez. Kendisine cenaze töreni yapmamasını karısından ölmeden önce istemiştir. Törensizliği hoş karşılamayan Hades, dinsiz karısını cezalandırması için Sisyphos’un yeryüzüne dönme önerisini kabul eder... Sisyphos daha yıllarca yeryüzünde yaşayacaktır.

Nihayet, gerçek ölümünde cezalandırılır. Ölüler Ülkesi tanrıları onu sonsuza dek taş yuvarlamaya mahkûm ederler; hedefe her yaklaşımda taş yine aşağıya düşer.” Vikipedi, “Sisifos”, (Online) <https://tr.wikipedia.org/wiki/Sisifos>, 21/09/2020.

ÖNSÖZ

Bilindiği gibi ülkemizde, 09/07/2018 tarihinden itibaren parlamenter hükûmet sistemi terkedilerek başkanlık hükûmet sisteminin bir türü ve demokratik hükûmet sistemlerinden olan “**Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sistemi**”ne geçilmiştir. Başkanlık hükûmet sisteminin diğer uygulamalarıyla karşılaştırıldığında çeşitli farklılıklara sahip olan “**Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sistemi**”, henüz çok yeni bir hükûmet sistemidir. Durum böyle olunca sistemde kurumsallaşmanın sağlanabilmesi ve uygulamaların istikrar kazanabilmesi için, sistemin belirli bir süreye (en az 15/20 yıla ya da 3/4 döneme) ihtiyacı bulunmaktadır. Ayrıca sistem teorik olarak kurgulanırken öngörülemeyen kimi eksikliklerin ve sistemin aksayan yönlerinin belirlenmesi ve gerekli değişiklik önerilerinin ortaya konulabilmesi için de uygulamaların belirli bir süre gözlenmesi gerekmektedir.

Diğer taraftan hükûmet sistemlerinin sınıflandırılmasında yasama ve yürütme organları arasındaki ilişkiler dikkate alınmaktadır. Ayrıca bir hükûmet sisteminin başarısının temel şartı, yasama ve yürütme organları arasındaki ilişkilerin dengeli ve her iki organın da birbirlerini denetleyebilecekleri şekilde kurgulanmasıdır. Ne var ki, yargı organının yapısı, kurgulanması, kurumsallaşmış olması ve yargı organına sistem içinde biçilen rol, hükûmet sisteminin başarısında bu sayılanlardan daha az etkili değildir. Dolayısıyla yargı organındaki yanlış kurgulamalar ve anılan organın yeterince kurumsallaşamamış olması uygulanan hükûmet sisteminin başarısını doğrudan etkileyen temel etkenlerdendir. “**Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sistemi**”nin daha iyi anlaşılması için kaleme alınan bu kitapta, yasama ve yürütme organlarının yanında yargı organı üzerinde de durulması, bu sebeptir.

Kitabın yayına hazırlanması ve basılmasıyla ilgili olarak başta Filiz Kitabevi sorumlusu Oğuzhan ORUÇ olmak üzere, Kitabevinin diğer çalışanlarına teşekkür ederim. Okuyucu için yararlı olması dileğiyle...

Dr. Öğr. Üyesi Ferhat USLU

Mayıs 2024

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	IX
İÇİNDEKİLER.....	XI
KISALTMALAR	XXVII
TABLolar LİSTESİ.....	XXXV
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

YASAMA VE YÜRÜTME ORGANLARI ARASINDAKİ İLİŞKİLERE GENEL BAKIŞ VE BAZI HÜKÛMET SİSTEMİ UYGULAMALARI

I. GENEL OLARAK	7
II. KUVVETLER ARASINDAKİ İLİŞKİLERE GÖRE HÜKÛMET SİSTEMLERİ.....	29
A. Parlamenter Hükûmet Sistemi	35
B. Başkanlık Hükûmet Sistemi.....	53
C. Yarı Başkanlık Hükûmet Sistemi	62
D. Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sistemi.....	83
1. Genel Olarak	84
2. Anayasa Değişikliği Sürecine İlişkin Bazı Tespitler	87
3. Anayasa Değişikliğinden Önceki Süreç ve Bazı Tespitler	92

İçindekiler

İKİNCİ BÖLÜM

YASAMA ORGANI: TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

I. GENEL OLARAK.....	115
II. TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ'NİN ÜYE TAM SAYISI.....	116
III. YASAMA DÖNEMİ	120
IV. MİLLETVEKİLLERİNİN SEÇİMİ	130
A. Milletvekili Seçilme Yeterliliği	130
B. Seçim Barajı ve Seçim İttifakları.....	137
1. Seçim Barajının Anayasaya Aykırılığı Sorunu.....	143
C. Seçmen Olma Şartları.....	150
1. Yurtdışı Seçmenlerle İlgili Kimi Esaslar	157
D. Seçim İlkeleri	162
1. Seçimlerin Serbestliği	163
2. Genel Oy.....	165
3. Eşit Oy	166
4. Tek Dereceli Seçim.....	166
5. Gizli Oy	167
6. Açık Sayım ve Döküm	167
7. Yargı Organlarının Yönetimi ve Denetimi.....	167
E. Seçim Çevreleri.....	167
F. Adaylık.....	172
G. Seçim Sistemi	174
H. Seçimlerin Başlangıcı	175

İçindekiler

İ. Ara Seçimler.....	177
J. Seçimlerin Yönetimi ve Denetimi	177
1. Yüksek Seçim Kurulu	178
a) Kuruluşu ve Örgütlenmesi	179
b) Görev ve Yetkileri	182
(1) 1982 Anayasası'nda Yer Alan Görev ve Yetkiler.....	183
(2) 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'da Yer Alan Görev ve Yetkiler	183
(a) Md. 14'te Sayılan Görev ve Yetkiler	183
(b) Md. 14 Dışındaki Maddelerde Sayılan Bazı Görev ve Yetkiler	186
(3) 7062 Sayılı Yüksek Seçim Kurulunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'da Yer Alan Görev ve Yetkiler	195
(a) Md. 6'da Sayılan Görev ve Yetkiler	195
(4) 2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nda Yer Alan Görev ve Yetkiler.....	196
(5) 2972 Sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun'da Yer Alan Görev ve Yetkiler.....	200
(6) 3376 Sayılı Anayasa Değişikliklerinin Halkoyuna Sunulması Hakkında Kanun'da Yer Alan Görev ve Yetkiler.....	201
(7) 6271 Sayılı Cumhurbaşkanı Seçimi Kanunu'nda Yer Alan Görev ve Yetkiler ...	201

İçindekiler

(8) 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nda Yer Alan Görev ve Yetkiler	204
(9) 6112 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun'da Yer Alan Görev ve Yetkiler	205
(10) Diğer Kanunlardaki Yetkili Hâkimin veya İlçe Seçim Kurulunun Belirlenmesi Görev ve Yetkileri.....	205
2. İl Seçim Kurulları.....	207
a) Görev ve Yetkileri	208
3. İlçe Seçim Kurulları ve Geçici İlçe Seçim Kurulları.....	209
a) Görev ve Yetkileri	212
4. Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulu.....	212
a) Görev ve Yetkileri	212
5. Sandık Kurulları.....	214
V. MİLLETVEKİLLERİNİN HUKUKİ STATÜSÜ	216
A. Milletvekilliği Sıfatının Kazanılması	216
B. Milletvekillerinin Göreve Başlaması	217
C. Milletvekilliği Sıfatının Sona Ermesi	218
D. Milletvekilliği Sıfatının Düşmesi.....	219
1. İstifa Nedeniyle Milletvekilliğinin Düşmesi.....	220
2. Kesin Hüküm Giyme veya Kısıtlanma Durumlarında Milletvekilliğinin Düşmesi.....	223
3. Milletvekilliği ile Bağdaşmayan Bir Görev veya Hizmetin Sürdürülmesinde Israr Edilmesi Nedeniyle Milletvekilliğinin Düşmesi	224

İçindekiler

a) Milletvekilliği ile Bağdaşmayan İşler (Yasama Bağdaşmazlığı-Teşrî İmtizaçsızlık)	225
4. Meclis Çalışmalarına Özürsüz veya İzinsiz Olarak Bir Ay İçerisinde Toplam Beş Birleşim Günü Katılmama Nedeniyle Milletvekilliğinin Düşmesi	230
E. Üyesi Olduğu Siyasi Partinin Kapatılmasının Milletvekilliğine Etkisi.....	232
F. Yasama Bağışıklıkları (Parlamentar Muafiyetler-Teşrî Muafiyetler)	235
1. Yasama Sorumsuzluğu (Teşrî Mes'ûliyetsizlik) ..	235
2. Yasama Dokunulmazlığı (Teşrî Masûniyet)	239
VI. MİLLETVEKİLLERİNİN MÂLÎ STATÜSÜ	245
VII. TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ'NİN İÇ YAPISI.....	247
A. Başkanlık Divanı	247
B. Danışma Kurulu.....	249
C. İhtisas Komisyonları	250
D. Siyasi Parti Grupları.....	253
VIII. TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ'NİN ÇALIŞMA DÜZENİ.....	254
A. Genel Olarak.....	254
B. Oylama Yöntemleri.....	255
C. Toplantı Yeter Sayısı	259
D. Karar Yeter Sayıları.....	260
IX. TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ'NİN GÖREV VE YETKİLERİ.....	262
A. Kanun Koymak, Değiştirmek, Kaldırmak	265
1. Torba ya da Temel Kanunlar	271

İçindekiler

2. Kanunların Veto Edilmesi	275
3. Kanunların Yürürlüğe Girmesi.....	276
B. Bilgi Edinmek ve Denetlemek.....	279
1. Bilgi Edinme ve Denetleme Araçları.....	279
a) Yazılı Soru.....	282
b) Kanun Tekliflerinin Görüşülmesi Sırasında Soru ve Cevap İşlemi.....	285
c) Genel Görüşme	286
d) Meclis Araştırması	289
e) Meclis Soruşturması	293
C. Olağanüstü Hal ile İlgili Kararlar	296
D. Olağanüstü Hallerde Çıkarılan Cumhurbaşkan-lığı Kararnamelerini Görüşmek ve Kabul Etmek	297
E. Bütçe ve Kesin Hesap Kanun Tekliflerini Görüş-mek ve Kabul Etmek.....	298
F. Uluslararası Antlaşmaların Onaylanmasını Uygun Bulmak.....	299

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÜRÜTME ORGANI: CUMHURBAŞKANI

I. GENEL OLARAK.....	303
II. SEÇİMİ.....	307
III. GÖREVE BAŞLAMASI VE GÖREVİNİN SONA ER- MESİ	317

İçindekiler

IV. GÖREV VE YETKİLERİ	322
V. SİYASİ VE HUKUKİ SORUMLULUĞU	326
VI. DÜZENLEYİCİ İŞLEMLERİ	330
A. Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri	331
B. Cumhurbaşkanlığı Yönetmelikleri	348
C. Cumhurbaşkanlığı Kararları	350
D. Adsız Düzenleyici İşlemler.....	354
VII. KABİNEİN DİĞER ÜYELERİ: CUMHURBAŞKANI YARDIMCILARI VE BAKANLAR	355
A. Cumhurbaşkanı Yardımcıları	356
1. Cumhurbaşkanı Yardımcısı Atanabilmek İçin Gerekli Şartlar	358
2. Cumhurbaşkanı Yardımcılarının Görev ve Yetkileri	359
3. Cumhurbaşkanı Yardımcılarının Sorumluluğu....	359
B. Bakanlar	360
1. Bakan Atanabilmek İçin Gerekli Şartlar.....	366
2. Bakanların Görev ve Yetkileri	366
3. Bakanların Sorumlulukları.....	367
4. Bakan Yardımcıları.....	369
5. Bakanlıklar.....	370
VIII. POLİTİKA KURULLARI.....	372
IX. CUMHURBAŞKANLIĞI OFİSLERİ	375
X. BAĞLI KURUM VE KURULUŞLAR	376
XI. YASAMA VE YÜRÜTME ORGANLARI ARASINDAKİ İLİŞKİLER VE KİMİ ETKİLEŞİM ARAÇLARI.....	377
A. Kanun Yapım Sürecinde Yürütme Organının Etkisi	378

İçindekiler

B. Cumhurbaşkanı'nın "Kanunları Veto Yetkisi"	382
C. Cumhurbaşkanı'nın "Seçimlerin Yenilenmesine Karar Verme Yetkisi"	385
D. Cumhurbaşkanı'nın Cezai Sorumluluğu	395
E. Cumhurbaşkanı Yardımcılarının ve Bakanların Cezai Sorumlulukları ve Yargılanmaları	402
F. Cumhurbaşkanı Seçimi ile Milletvekili Genel Seçiminin Aynı Tarihte Yapılması	407
XII. CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÛMET SİSTEMİ İLE PARLAMENTER HÜKÛMET SİSTEMİNİN TÜRKİYE CUMHURİYETİ UYGULAMASININ KARŞILAŞTIRILMASI.....	412
XIII. CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÛMET SİSTEMİNİN, BAŞKANLIK HÜKÛMET SİSTEMİNİN AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ UYGULAMASI VE YARI BAŞKANLIK HÜKÛMET SİSTEMİNİN FRANSIZ CUMHURİYETİ UYGULAMASI İLE KARŞILAŞTIRILMASI .	414
XIV. DEĞERLENDİRME	420

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YARGI ORGANI

I. GENEL OLARAK.....	439
II. YARGI ERKİNE İLİŞKİN TEMEL İLKELER	451
A. Tabîî Hâkim İlkesi	451
B. Hâkimlerin Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı	455
C. Hâkimlik Güvencesi.....	458

İçindekiler

III. HÂKİMLER VE SAVCILAR KURULU	459
A. Görevleri	460
B. Organlar ve Birimleri	462
1. Başkanlık.....	462
2. Genel Kurul	463
3. Daireler	464
4. Genel Sekreterlik	466
5. Tetkik Hâkimleri.....	467
IV. YÜKSEK MAHKEMELER	468
A. Anayasa Mahkemesi	468
B. Yargıtay	468
1. Karar Organları.....	468
a) Daireler	469
b) Hukuk ve Ceza Genel Kurulları	469
c) Büyük Genel Kurul.....	470
d) Başkanlar Kurulları	470
e) Birinci Başkanlık Kurulu	471
f) Yüksek Disiplin Kurulu	471
g) Yönetim Kurulu	471
2. Yargıtay Daire ve Kurullarının Görevleri.....	472
a) Yargıtay'ın Görevleri	472
b) Dairelerin Görevleri	472
c) Hukuk ve Ceza Genel Kurullarının Görevleri	474
d) Büyük Genel Kurul'un Görevleri	475
e) Başkanlar Kurullarının Görevleri.....	476
f) Yüksek Disiplin Kurulu'nun Görevleri	477

İçindekiler

g) Yönetim Kurulu'nun Görevleri	477
C. Danıştay.....	478
1. Karar Organları	478
a) Daireler	478
b) Genel Kurul.....	479
c) İdari işler Kurulu.....	479
d) İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurulları	480
e) İçtihatları Birleştirme Kurulu	481
f) Başkanlar Kurulu.....	481
g) Başkanlık Kurulu	481
h) Yüksek Disiplin Kurulu	482
i) Disiplin Kurulu	482
2. Genel Sekreterlik.....	482
3. İdari Hizmetler.....	483
4. Danıştay Üyelerinin Nitelikleri.....	483
a) Üye Seçimi	484
b) Danıştay Başkanı, Başsavcısı, Başkanvekilleri ve Daire Başkanlarının Nitelikleri, Seçimleri ve Görev Süreleri	484
c) Danıştay Tetkik Hâkimi ve Savcılarının Atanmaları ve Dairelere Verilmeleri	485
d) Memurların Nitelikleri, Atanmaları, İstihdamı, Nakilleri ve Görevlendirilmeleri	485
5. Görevleri.....	486
a) Dava Dairelerinin Görevleri.....	488
b) İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurullarının Gö- revleri	489

İçindekiler

c) İçtihatları Birleştirme Kurulunun Görevleri	489
d) Danıştay Genel Kurulu'nun Görevleri	490
e) İdari İşler Kurulu'nun Görevleri	490
f) Başkanlar Kurulu'nun Görevleri	491
g) Başkanlık Kurulu'nun Görevleri.....	491
h) Yüksek Disiplin Kurulu'nun Görevleri.....	492
i) Disiplin Kurulunun Görevleri	492
j) Danıştay Başkanının Görevleri	492
k) Danıştay Başkanvekillerinin Görevleri.....	492
l) Daire Başkanlarının Görevleri	492
m) Üyelerin Görevleri	493
n) Genel Sekreterin Görevleri	493
o) Danıştay Başsavcısının Görevleri	493
p) Savcıların Görevleri	494
q) Tetkik Hâkimlerinin Görevleri.....	494
6. Göreve İlişkin Kimi Konular.....	494
D. Uyuşmazlık Mahkemesi.....	496
1. Kuruluşu.....	496
2. Yönetim ve Temsili.....	497
3. İşleyişi.....	497
4. Raportörlük	500
V. ASKERİ YARGI	500
VI. ANAYASA MAHKEMESİ VE ANAYASA YARGISI	502
A. Anayasa Mahkemesi	503
1. Kuruluşu.....	503
B. Görev ve Yetkileri.....	506

İçindekiler

1. Başkan'ın Görev ve Yetkileri.....	508
2. Genel Kurul'un Görev ve Yetkileri	509
3. Bölümlerin Görev ve Yetkileri	511
4. Komisyonlar ve Komisyonların Görev ve Yetkile- ri.....	511
a) Komisyonlar Raportörlüğü	512
C. Denetlenebilen İşlemler	513
D. Denetimin Kapsamı	514
1. Şekil Bakımından Denetim.....	514
2. Esas Bakımından Denetim.....	514
E. Denetimin Biçimleri ve Özellikleri	516
1. Soyut Norm Denetimi-İptal Davası	516
2. Somut Norm Denetimi-İtiraz Yolu.....	518
3. Bireylerin Doğrudan Başvurusu-Anayasa Şikâye- ti.....	521
F. Denetimin Etki ve Sonuçları	524
G. Türkiye'de Anayasa Mahkemesi'nin ve Anayasa Yargısının İşlevleri.....	525

BEŞİNCİ BÖLÜM

ANAYASANIN YAPILMASI VE DEĞİŞTİRİLMESİ

I. GENEL OLARAK.....	529
-----------------------------	------------

İçindekiler

II. ANAYASANIN YAPILMASI VE DEĞİŞTİRİLMESİ SÜRECİ	529
A. Teklif	529
B. Görüşmeler ve Oylamalar	529
C. Karar	531
D. Onay.....	531
E. Yürürlüğe Girme	536

ALTINCI BÖLÜM

CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÛMET SİSTEMİNDE YASAMA VE YÜRÛTME ORGANLARI ARASINDAKİ İLİŞKİLER BAKIMINDAN ÇIKABİLECEK SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ İLE BAZI TARTIŞMALAR

I. GENEL OLARAK	543
II. CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÛMET SİSTEMİNDE YASAMA VE YÜRÛTME ORGANLARI ARASINDAKİ İLİŞKİLERLE İLGİLİ KİMİ SORUNLAR VE TARTIŞMALAR.....	545
A. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin "Bütçe Hakkı"nın Zayıflatılması Tartışmaları	546
B. "Tarafsız ve Partili Cumhurbaşkanı" Tartışmaları ..	568
C. "Çift ya da Çifte Meşruiyet" İddiası	579

İçindekiler

D. "Seçimlerin Yenilenmesine Karar Verme Yetkisi" Bakımından Cumhurbaşkanı ile Türkiye Büyük Millet Meclisi Arasındaki Denge(sizlik).....	587
E. Delegasyoncu Demokrasi Tartışmaları ve Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri.....	595
F. Cumhurbaşkanı'nın Atama Yetkileri.....	606
G. "Cumhurbaşkanı'nın Sorumluluğu" Tartışmaları..	617
H. Otoriterizm ve Kuvvetler Birliği Tartışmaları.....	622
İ. Parlamenter Hükûmet Sistemine Dönüş ve Bu Sistemin Rasyonelleştirilmesi Önerileri	640
1. "Kurucu ya da Yapıcı Güvensizlik Oyu" Kurumu.....	651
2. Alternatif ya da Aralıklı Başkanlık Sistemi.....	655
III. NELER YAPILABİLİR?	657
A. Milletvekillerinin Seçildikleri Bölgedeki Seçmenleriyle Daha Yakın İlişki İçerisinde Bulunmaları Sağlanabilir.....	661
B. Siyasi Partilerde Değişimi Teşvik Edici Düzenlemeler Yapılabilir	665
C. Kamu Denetçiliği Kurumu Güçlendirilebilir ve Kurumun Etkinliği Artırılabilir	668
D. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu'yla İlgili Kimi Değişiklikler Yapılabilir	675
E. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Denetim Mekanizmaları Güçlendirilebilir.....	681
F. Cumhurbaşkanlığı Politika Kurulları ile Türkiye Büyük Millet Meclisi Komisyonları Arasında Etkileşim Sağlanabilir.....	683

İçindekiler

G.Kamu Siyasalarının Belirlenmesinde Halkoylaması Usulü Benimsenebilir	685
1. "Halkın Vetosu" Kurumu Kabul Edilebilir	687
2. Seçmene "Kanun Teklifi Sunma Hakkı" Verilebilir.....	690
3. Seçmene "Geri Çağırma Hakkı" Verilebilir.....	691
4. E-Demokrasi Uygulamaları ve Dijitalleşme Yaygınlaştırılabilir	695
H.Hâkimler ve Savcılar Kurulu Güçlendirilebilir	699
İ. Anayasa Yargısıyla İlgili Reform Yapılabilir.....	706
J. Cumhurbaşkanlığı Kararnemeleriyle İlgili Tereddütler Giderilebilir	715
K. Cumhurbaşkanı Seçimi ile Birlikte Cumhurbaşkanı Yardımcısı Seçimi de Yapılabilir	725

YEDİNCİ BÖLÜM

21/01/2017 TARİHLİ VE 6771 SAYILI KANUN'LA YAPILAN ANAYASA DEĞİŞİKLİKLERİ

I. GENEL OLARAK	733
A. Değişiklik Metni.....	733
B. Genel Gerekçe	751
C. Madde Gerekçeleri	754
D. Karşılaştırmalı Maddeler	760

İçindekiler

SONUÇ YERİNE.....	849
KAYNAKLAR.....	881
ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI	997
YAZARIN ÖZGEÇMİŞİ VE YAYINLARI.....	1001

KISALTMALAR

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
A.e.	Aynı Eser/Aynı Yer
A.g.e.	Adı Geçen Eser
A.g.m.	Adı Geçen Makale
AK PARTİ	Adalet ve Kalkınma Partisi
APHS	Aklileştirilmiş Parlamenter Hükûmet Sistemi
Art.	Article/Madde
AYMKD	Anayasa Mahkemesi Kararları Dergisi
Any.	Anayasa
ANAP	Anavatan Partisi
AP	Adalet Partisi
AÜHFD	Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜSBF	Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi
AÜSBFY	Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları
AYM	Anayasa Mahkemesi
B	Birleşim
BETAM	Bahçeşehir Üniversitesi Ekonomik ve Toplumsal Araştırmalar Merkezi
BHS	Başkanlık Hükûmet Sistemi
Bkz.	Bakınız
BK	Birleşik Krallık/Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı
BMM	Büyük Millet Meclisi
BN	Başvuru Numarası
CBK	Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi
CGP	Cumhuriyetçi Güven Partisi

Kısaltmalar

CHF	Cumhuriyet Halk Fırkası
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
CHS	Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sistemi
CK	Cumhurbaşkanlığı Kararları
CKMP	Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
CMP	Cumhuriyetçi Millet Partisi
CS	Cumhuriyet Senatosu
CY	Cumhurbaşkanlığı Yönetmelikleri
Çev.	Çeviren/Çevirenler
D	Dönem
Der.	Derleyen
DEÜHFD	Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
DEM PARTİ	Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi
DEVA	Demokrasi ve Atılım Partisi
DİDDGK	Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu
DM	Danışma Meclisi
Dn.	Dipnot
DP	Demokrat Parti
DSP	Demokratik Sol Parti
DTP	Demokratik Toplum Partisi
DYP	Doğru Yol Partisi
E.	Esas Sayısı
Ed.	Editör/Editörler/Yayına Hazırlayan/Yayına Hazırlayanlar
Ed. by	Editör/Yayına Hazırlayan
Eds. by	Editörler/Yayına Hazırlayanlar

Kısaltmalar

ESHİD	Eşit Haklar İçin İzleme Derneği
FAC	Federal Almanya Cumhuriyeti
FC	Fransız Cumhuriyeti
EÜHFD	Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
FİYHB	Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi/ Bildirgesi/Beyannamesi
Gazi ÜHFD	Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
GPHS	Güçlendirilmiş Parlamenter Hükûmet Sistemi
GÜHFD	Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
HA	Heyet-i A'yân, Meclis-i A'yân
HEDEP	Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi
HF	Halk Fırkası
Haz.	Yayına Hazırlayan/Yayına Hazırlayanlar
HFSAD	Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Arkivi Dergisi
HM	Heyet-i Meb'ûsan, Meclis-i Meb'ûsan
HP	Hürriyet Partisi
HSK	Hâkimler ve Savcılar Kurulu
HSYK	Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu
HU	Heyet-i Umûmî, Meclis-i Umûmî
HÜDA PAR	Hür Dava Partisi
HV	Heyet-i Vükelâ, Meclis-i Vükelâ
Iss.	Issue/Sayı
İçt.	İçtüzük/İçtüzüğü
İHAM	İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi
İHAS	İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi
İK	İspanya Krallığı
İKÜY	İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları

Kısaltmalar

İT	İttihat ve Terakkî
İTC	İttihat ve Terakkî Cemiyeti
İVH	İcra Vekilleri Heyeti
İÜHFM	İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
İÜHFY	İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları
K	Karar Sayısı/Karar Numarası
Karş.	Karşılaştırınız
KDK	Kamu Denetçiliği Kurumu
KE	Kānûn-ı Esâsî
KHK	Kanun Hükümünde Kararname
KM	Kurucu Meclis
KT	Karar Tarihi
LEE	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
md.	Madde
MBK	Milli Birlik Komitesi
MC	Milliyetçi Cephe
MDP	Milliyetçi Demokrasi Partisi
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MGK	Milli Güvenlik Konseyi
MGKu.	Milli Güvenlik Kurulu
MGS	Milletvekili Genel Seçimi
MHP	Milliyetçi Hareket Partisi
MHS	Meclis Hükûmeti Sistemi
MİGS	Mahalli İdareler Genel Seçimi
MİT	Millî İstihbarat Teşkilâtı
MM	Millet Meclisi

Kısaltmalar

MP	Millet Partisi
MSP	Milli Selamet Partisi
MÜHFHAD	Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
No.	Numara
O	Oturum
OHAL	Olağanüstü Hal
p.	Page/Sayfa
par.	Paragraf
para.	Paragraph/Paragraf
pp.	Pages Part/Sayfa Arası/Sayfa Sayısı
PACE	Parliamentary Assembly of the Council of Europe
PHS	Parlamente Hükümet Sistemi
RF	Rusya Federasyonu
RG	Resmî Gazete
RP	Refah Partisi
RPHS	Rasyonelleştirilmiş Parlamente Hükümet Sistemi
s.	Sayfa
ss.	Sayfa Sayısı/Sayfa Arası
S	Sayı
SAADET	Saadet Partisi
SS	Sıra Sayısı
SBE	Sosyal Bilimler Enstitüsü
SCOTUS	The Supreme Court of the United States/Birleşik Devletler Yüksek Mahkemesi

Kısaltmalar

SCOTUK	The Supreme Court of the United Kingdom/ Birleşik Krallık Yüksek Mahkemesi
SDÜHFD	Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
SHP	Sosyaldemokrat Halkçı Parti
SI	Statutory Instruments
SPK	Siyasi Partiler Kanunu
SSCB	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
SÜHFD	Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
T	Tarih
TAAD	Türkiye Adalet Akademisi Dergisi
TBB	Türkiye Barolar Birliği
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TEK	Teşkilât-ı Esâsiyye Kânûnı
TEPAV	Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı
TESEV	Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
TKP	Türkiye Köylü Partisi
TKH	Türkiye Komünist Hareketi
TM	Temsilciler Meclisi
TODAİE	Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü
Trans. by	Çeviren/Çevirenler
TV	Takvîm-i Vekâyi
TY	Baskı Tarihi Yok
v.	Versus/Karşı
Vol.	Volume/Cilt
Y	Yıl
YBHS	Yarı Başkanlık Hükûmet Sistemi

Kısaltmalar

YBHD	Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi
YD	Yürütmenin Durdurulması
YEŞİL SOL PARTİ	Yeşiller ve Sol Gelecek Partisi
YHGK	Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
YKY	Yapı Kredi Yayınları
YÖK	Yükseköğretim Kurulu
YTP	Yeni Türkiye Partisi
YY	Yayın Yeri Yok

Kısaltmalar

TABLolar LİSTESİ

s.

- Tablo 1** : Parlamenter Hükûmet Sistemini Benimseyen Devletler.....47-48
- Tablo 2** : Başkanlık Hükûmet Sistemini Benimseyen Devletler61-62
- Tablo 3** : Fransız Cumhuriyeti'nde 08/01/1959-01/02/2024 Tarihleri arasında Görev Yapan Cumhurbaşkanları ve Hükûmetler.....78-81
- Tablo 4** : Yarı Başkanlık Hükûmet Sistemini Benimseyen Devletler.....82-83
- Tablo 5** : 23/04/1920 ile 02/06/2023 Tarihleri arasında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Üye Tam Sayısındaki Değişiklikler.....117-120
- Tablo 6** : 1961 ile 2018 Yılları Arasında Yapılan Milletvekili Genel Seçimleri, Seçimlerin Hukuki Dayanakları, Yasama Dönemleri ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Görev Süreleri122-127
- Tablo 7** : 14/05/2023 tarihli Milletvekili Genel Seçiminde İllerin Çıkardığı Milletvekili Sayıları.....169-172
- Tablo 8** : Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sisteminde Hesap Verebilirlik Mekanizmaları.....293-295
- Tablo 9** : Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sistemi ile Parlamenter Hükûmet Sisteminin Türkiye Cumhuriyeti Uygulamasındaki Yasama ve Yürütme Organlarının Yapısı ve İlişkileri Bakımından Karşılaştırılması.....412-414
- Tablo 10** : Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sisteminin, Başkanlık Hükûmet Sisteminin Amerika Birleşik Devletleri Uygulaması ve Yarı Başkanlık Hükûmet Sisteminin Fransız Cumhuriyeti Uygulaması ile Karşılaştırılması....414-418

Tablolar Listesi

Tablo 11 : 29/10/1923 ile 28/08/2007 Tarihleri Arasında Yapılan Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinde Cumhurbaşkanı Olarak Seçilenlerin Seçilme Tarihleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi Üye Tam Sayıları, Oylamaya Katılan Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyelerinin Sayıları, Cumhurbaşkanı Seçilenlerin Aldıkları Oy Sayıları.....584-585